

Barnabótakerfið á Íslandi

Kolbeinn Stefánsson

Þjóðhagsráð

10.3.2022

Til hvers barnabætur?

Að draga úr fjárhagslegum afleiðingum barneigna

- Jafna á milli heimila með mismörg börn
- Almenn kerfi
- Meint áhrif á frjósemi

Að bæta kjör lágtekju barnafjölskyldna

- Jafna tekjur á milli barnafjölskyldna
  - Tekjutengd kerfi
- Draga úr barnafátækt
  - Lágtekjumiðuð kerfi

Það sem stýrir upphæðum greiddra barnabóta

Hámarksupphæðir

- Hækkun nýtist allra tekjulægsta hópnum
- Nýtist einstæðum foreldrum betur en foreldrum í hjúskap (ef hlutföll á milli haldast óbreytt)
- Áhrif nokkuð jöfn upp tekjudreifinguna

Skerðingarmörk

- Hækkun skilar meiru til tekjulægri hópa
- Nýtist allra tekjulægstu hópnum síst (þeim sem eru undir skerðingarmörkum)
- Nýtist foreldrum í hjúskap betur ein einstæðum foreldrum

Skerðingarhlutföll

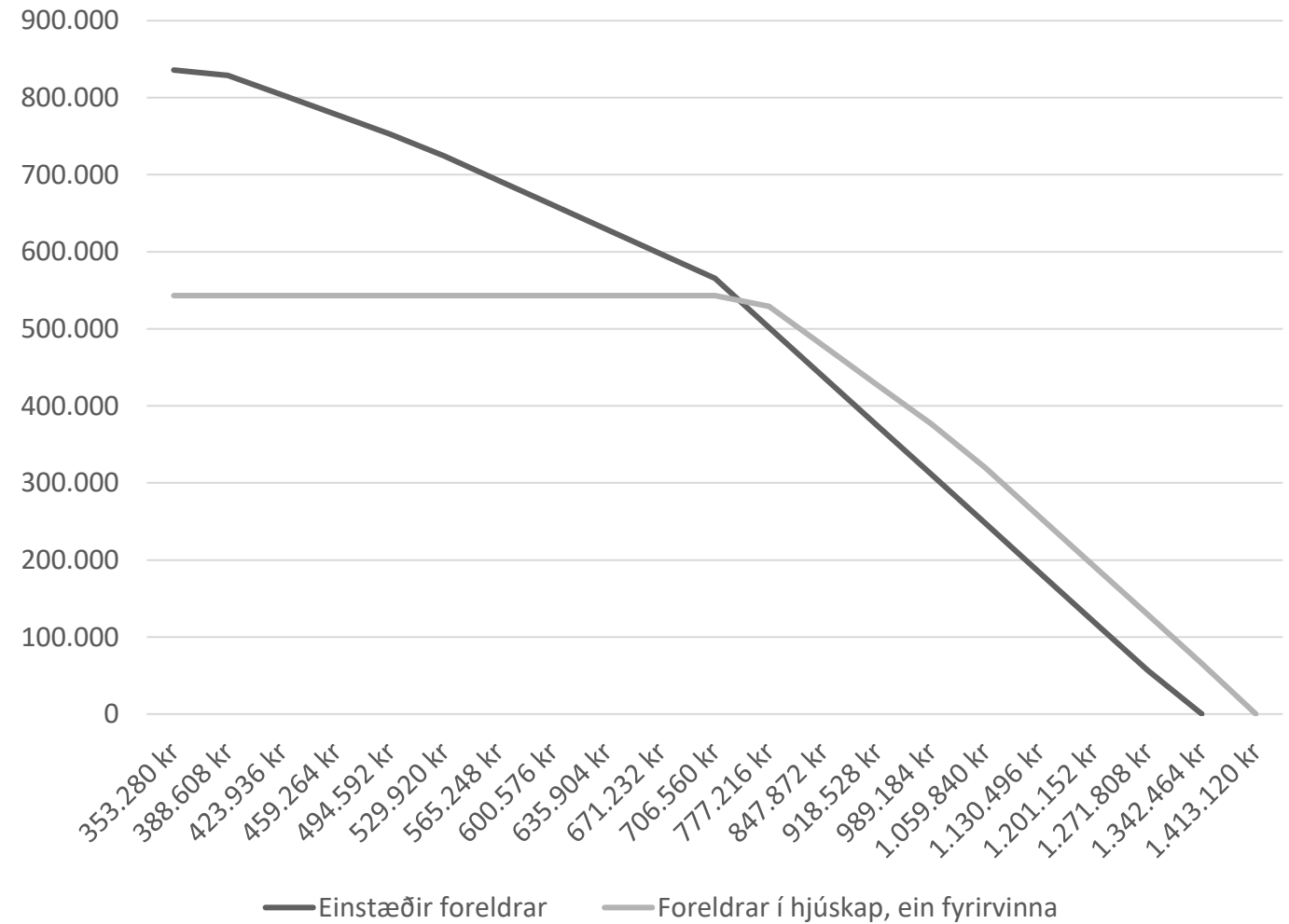
- Lækkun skerðingarhlutfalla skilar meiru því hærri tekjur sem fólk er með

Íslenska barnabótakerfið

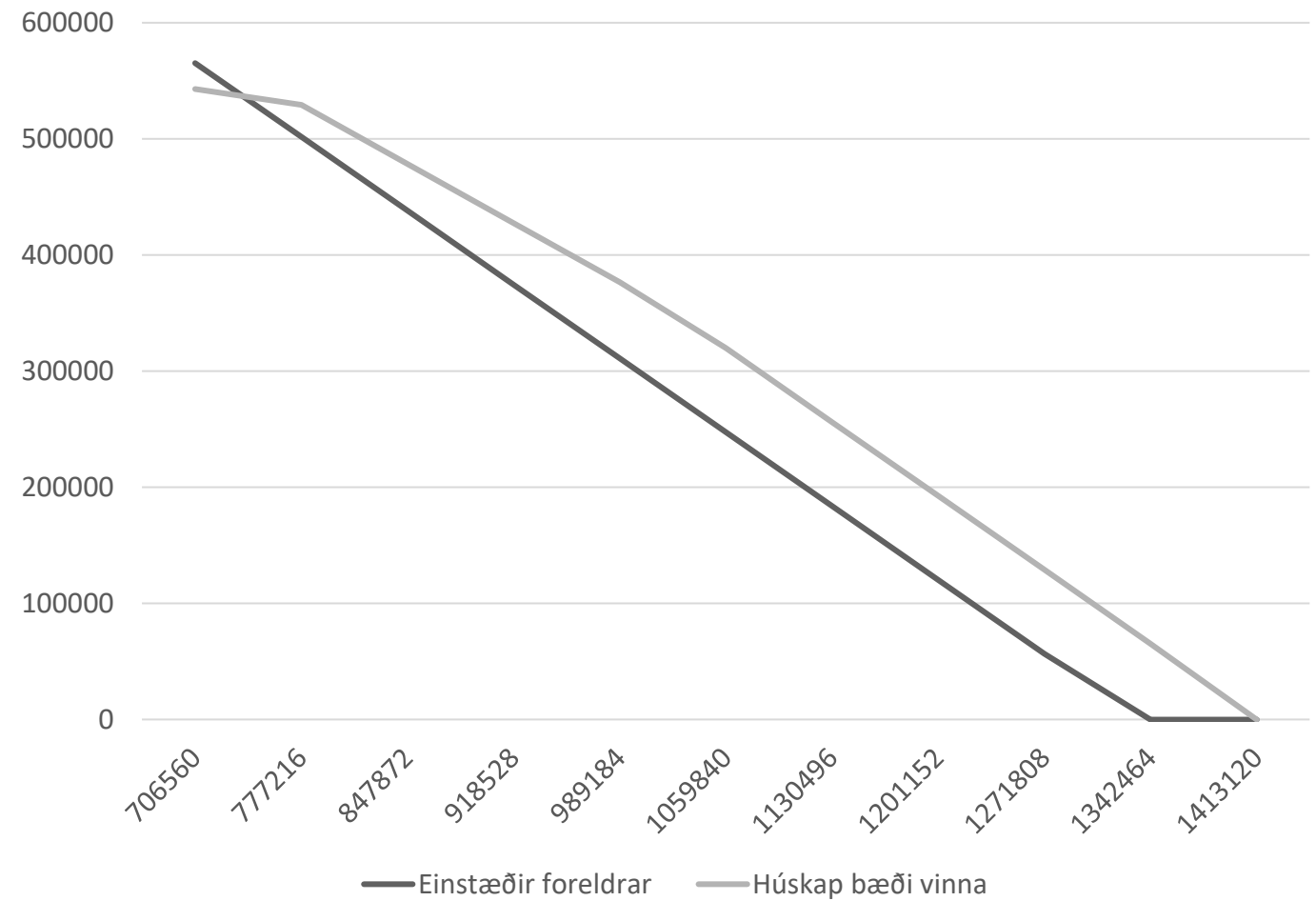
- Upphæðir
  - Hjón og sambúðarfólk
    - Fyrsta barn: 248.000 krónur
    - Önnur börn: 295.000 krónur (+19%)
  - Einstæðir foreldrar
    - Fyrsta barn: 413.000 krónur
    - Önnur börn: 423.000 krónur (+2,4%)
  - Viðbót með börnum yngri en 7 ára
    - Hvert barn: 148.000 krónur
- Skerðingarmörk
  - Hjón og sambúðarfólk
    - Neðri mörk: 9.098.000 krónur
    - Efri mörk 12.320.000 krónur
  - Einstæðir foreldrar
    - Neðri mörk: 4.549.000 krónur
    - Efri mörk: 6.160.000 krónur
- Skerðingarhlutföll
  - Barnabætur
    - Eitt barn: 4%/5,5%
    - Tvö börn: 6%/7,5%
    - Þrjú eða fleiri: 8%/9,5%
  - Viðbót með börnum yngri en 7 ára
    - 4% umfram neðri skerðingarmörk

- Sérkennilegheit:
  - Af hverju fyrsta barna talið ódýrara?
  - Fyrsta barn ódýrara, en skert meira vegna fleiri barna?
  - Af hverju eru börn undir 7 ára aldri talin dýrari í rekstri?
  - Af hverju eru börn umfram það fyrsta metin ódýrari fyrir einstæða foreldra?

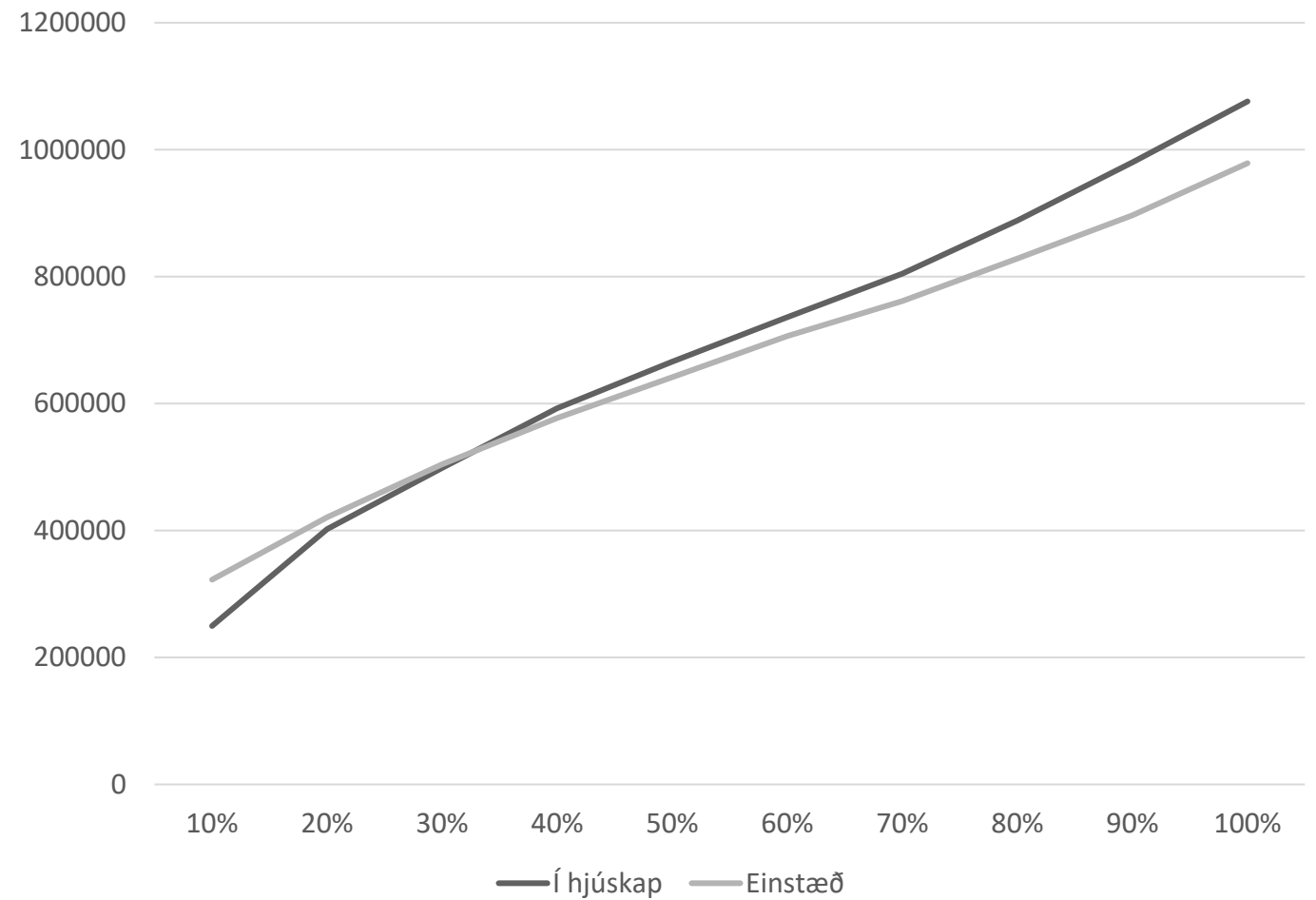
Barnabætur á ári, 2 börn > 6 ára, samanburður á einhleyfum foreldrum og foreldrum í hjúskap með eina fyrirvinnu, 2021. Reiknivél barnabóta.

Barnabætur, 2 börn > 6 ára, samanburður á einhleyfum foreldrum og foreldrum í hjúskap, heimili með sömu atvinnutekjur, 2021. Reiknivél barnabóta.

Ráðstöfunartekjur (krónur) eftir hlutfalli ef tvöföldum meðal atvinnutekjum. Einstæðir foreldrar með 3 börn > 6 ára, foreldrar í hjúskap með 2 börn. OECD tax-benefit calculator.

Einstæðir foreldrar, með og án barna

Barnabótakerfið er hannað fyrir annan tíma

- Foreldrar skilja
- Faðir flytur út
- Hittir barnið aðra hverja helgi (býr um það í sófanum)
- Sinnir skilgreindri framfærsluskyldu (eða ekki)

Í dag:

- Aukinn fjöldi barna með skipta búsetu
- Meiri tengsl foreldra og barna sem deila ekki heimili

Skilnaðarfjölskyldur hafa aðrar og oft meiri þarfir

Punkturinn

Íslenska barnabótakerfið er

- Flókið
- Mótsagnakennt
- Óskýr markmið
- Ekki að skila góðum árangri fyrir börn einstæðra foreldra
- Mögulega hækka skerðingarmörk og lækka skerðingarhlutföll neðar í tekjurdreifingunni

Nýtt kerfi

- Skýr markmið
- Tekur mið af fjölskyldulífi í samtímanum
- Helstu stærðir
- Auga á hvatakerfinu sem það mótar

Takk fyrir